

ИСТОРИСКИ ЗАПИСИ

ОРГАН ИСТОРИСКОГ ДРУШТВА НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ
Књига V, свеска 4—6 Ц Е Т И Њ Е Април—јун 1950

Марнсизам-лењинизам о улози идеја у развитку друштва

(2)

Какву улогу игра напредна револуционарна идеологија пролетаријата јасно нам говори историја нашег радничког покрета и наше Комунистичке партије. Без те идеологије наша радничка класа на челу са својом Партијом не би била у стању да пређе онај славни пут борбе од својих првих штрајкова и демонстрација па до победоносне револуције и изградње социјализма. Само она партија која се у својој практичној дјелатности руководила напредном и револуционарном теоријом марксизма-лењинизма могла је да се снађе у онако тешким условима и изврши такво историско дјело, тј. да организује радничку класу и радни народ за револуцију и оружану борбу и ту борбу заврши са успјехом. „Огромна улога КПЈ у ослободилачком рату и њено успјешно савлађивање свих тешкоћа — каже друг Тито — били су резултат само тога што смо се ми руководили и знали оријентисати у најтежим ситуацијама на основу учења марксизма-лењинизма. Према томе, створити такво јединство партије као што је наше, тако славну партију као што је наша, ријешити тако национално питање као што смо га ми ријешили, створити такво народно братство и јединство као што смо га ми створили у Југославији, довести ослободилачки рат под најтежим условима до коначне побједе и изградити све то што смо ми последије рата изградили и приступили изградњи социјализма у нашој земљи — може само народ који води тако прекаљена комунистичка партија као што је наша, може само партија која познаје законе друштвеног развитка и руководи се учењем марксизма-лењинизма.” (Ј. Б. Тито: Реферат на V конгресу КПЈ, стенографске биљешке, „Култура“ 1949, стр. 116).

Стара Југославија је била земља у којој су постојали врло сложени проблеми, у којој су се преплитале многобројне супротности, као што су супротности између рада и капитала, империјалистичке супротности, супротности које су произлазиле из националног угњетавања, из феудалних остатака, из капиталистичке експлоатације села;

даље, супротности између црквених врхова, династичких и војних клика итд., — ето у тако сложеним условима морала је да се бори наша Партија и да изграђује своју линију. Пракса је показала да је та линија била потпуно правилна.

Да би могла да одигра такву улогу, наша Партија је морала да води упорну идејну борбу, како против директно непријатељске буржоаске идеологије, а нарочито великосрпске, тако и против разних опортунистичких и ревизионистичких тежњи преко којих је класни непријатељ покушавао да ослаби и дезоријентише раднички покрет. Та борба је била нарочито упорна и успјешна када је на чело наше Партије и на чело те борбе стао друг Тито. Класни непријатељ је врло добро знао шта значи досљедна марксистичко-лењинистичка теорија за раднички покрет, зато се трудио свим силама да ту теорију искриви и из ње ишчупа њену револуционарну душу. Они су то покушали у првом реду преко Симе Марковића. „Симамарковићевштина је била социјал-демократска, десничарска агентура буржоазије у редовима наше Партије. Она се формирала још у првим годинама живота и борбе КПЈ, као идеолошка основа десничарске фракције, на чијем се челу налазио непријатељ радничке класе Сима Марковић. Идејна садржина симамарковићевштине састојала се, углавном, у порицању дијалектичког материјализма као филозофије радничке класе, у порицању лењинистичког учења о партији, у порицању револуционарне суштине националног и сељачког питања уопште и националног и сељачког питања у Југославији посебно, у прихватању буржоаско-демократских схватања културе и умјетности, једном ријечју — у одрицању од револуције и срозавању улоге радничке класе на помагање „опозиционе“ „либералне“ великосрпске и друге буржоазије.“ (М. Ђилас: Извјештај на V конгресу КПЈ, стенографске биљешке, „Култура“ 1949, стр. 192).

Партија је водила борбу и против других покушаја да се изврши ревизија марксизма-лењинизма, као што је био на примјер покушај групе интелектуалаца око часописа „Печат“ непосредно пред рат.

Партији је успјело да разбије сва та непријатељска схватања и да очува чистоту марксизма-лењинизма. „Партија је у тој борби — каже друг Ђилас — победила због тога што је њено руководеће језгро било наоружано науком марксизма-лењинизма и што је тој науци било дубоко одано. Партија је имала такве руководеће кадрове који су били способни да по свим питањима бране и одбране марксизам-лењинизам од његових непријатеља . . .

Партија је победила у тој борби и зато што је увијек правилно повезивала идеолошку борбу с револуционарном праксом, откривајући како практично-политички смисао теоретске и идејне борбе, тако и идејни смисао практично-политичке борбе.“ (М. Ђилас: Извјештај на V конгресу КПЈ, стенографске биљешке, „Култура“ 1949, стр. 193—194).

Партија је водила борбу и против разних „сељачких идеологија“, које су имале за циљ да прошире утицај буржоазије на сељаштво и да

онемогуће његову револуционарну борбу и повезивање са пролетаријатом. Буржоазија се највише бојала тога савеза између радничке класе и сељаштва, те се трудила свим силама да до њега не дође и да одвоји сељаштво од радничке класе. У ту сврху је мобилисала разне „лијево“ сељачке партије и „сељачке идеологе“ типа Драгољуба Јовановића. Наша Партија је знала да без таквог савезника као што је сељаштво не може ићи у револуцију и победијети буржоазију, зато је водила упорну борбу против таквих „сељачких идеологија“ и трудила се да сељачким масама преда свијест о томе да се оне могу ослободити од експлоатације и осиромашавања само ако буду водиле револуционарну борбу у савезу и под руководством пролетаријата. Захваљујући таквој борби наше Партије добар дио сељаштва је схватио гдје је његово мјесто, те је и то био један од предуслова онако масовног учешћа нашег сељаштва у нашој народној, социјалистичкој револуцији.

Таква упорна и успјешна идејна борба наше Партије била је један од битних услова за организовање револуције и истрајност њој, за мобилизацију маса у њој. Зар би наша Партија могла покренути у борбу национално угњетене народе и стати на чело те борбе да није разбила погрешна схватања Симе Марковића по националном питању, да није истакла идеју братства и јединства народа која је извирала из правилне примјене марксистичко-лењинистичког учења о националном питању на нашу стварност.

Та идеја братства и јединства је баш најљепши примјер како једна напредна идеја, која је поникла на бази одређених потреба друштвеног развоја, може да одигра значајну улогу у мобилизацији и покретању маса на акцију. Идеја братства и јединства наших народа, коју је истакао друг Тито, дубоко је изражавала потребе друштвеног живота наше земље. Наша земља је била национално разједињена и народи међу собом завађени, и једини спас наших народа у таквој ситуацији је био у братству и јединству. Ту идеју је наша Партија објаснила широким масама и масе су је прихватиле, а када је она завладала масама, постала је материјална снага која их је организовала и покретала у борбу. Вјерно изражавајући потребе и интересе наше земље и наших народа, идеја братства и јединства указивала је народима јасне перспективе да се неће никада више повратити оно старо национално угњетавање, да ће из оружане борбе народа Југославије нићи једна нова Југославија, која ће бити заједница братских и равноправних народа. Без те свијести широке масе угњетених народа не би онако масовно ступале у борбу за нову Југославију. Друг Тито је у свом познатом чланку „Национално питање у Југославији у свјетлости Народноослободилачке борбе“ писао 1942 године следеће: „Данашња Народноослободилачка борба и национално питање у Југославији нераздвојно су везани. Наша Народноослободилачка борба не би била тако упорна и тако успјешна, када народи Југославије не би у њој видјели, осим побједе над фашизмом, и побједу над оним што је било за прошлих режима, побједу над онима који су угњета-

вали и теже даљем угњетавању народа Југославије. Ријеч **Народно-ослободилачка борба** била би само једна фраза, па чак и превара, када она не би, осим опћејугословенског смисла, имала и национални смисао за сваки народ посебице, тј. када она не би, осим ослобођења Југославије, значила у исто вријеме и ослобођење Хрвата, Словенаца, Срба, Македонаца, Арнауца, муслимана итд., када Народноослободилачка борба не би имала ту садржину да заиста носи слободу, равноправност и братство свим народима Југославије. У томе и јесте суштина Народноослободилачке борбе." (Ј. Б. Тито: Борба за ослобођење Југославије, „Култура" 1947, стр. 136—137).

Било је схватања према којима је неријешено национално питање у Југославији било погодан услов и погонска снага наше револуције. Напротив, неријешено национално питање је било кочница устанка, јер је то окупатор вјешто користио за распиривање шовинистичке мржње и вођење братоубилачког рата, с циљем да разједини и раскомада нашу земљу, а наше народе физички истрејеби. Таквој политици окупатора наша Партија је супротставила политику братства и јединства, тј. политику правилног рјешавања националног питања на принципима марксизма-лењинизма. Такво правилно постављање тога питања давало је народима невиђене снаге да истрају у борби против непријатеља и да га побиједе. „Правилна политика по националном питању — каже друг Тито — била је за нас она моторна снага која је покретала масе у борбу. Зар би Македонци, Словенци, Хрвати, па и Срби и други народи, ишли у борбу да нијесу очекивали да овај ослободилачки рат ликвидира све оно што је у старој Југославији ометало братство и јединство наших народа. Наши народи су ишли у тај рат дубоко свјесни да крвљу коју они пролијевају мора бити саграђена боља и напреднија земља". (Ј. Б. Тито: Говор на митингу у Скопљу, „Борба" од 3 августа 1949 године).

Дакле, јасно се види како једна напредна идеја која изражава потребе широких народних маса чим овлада масама игра активну и значајну улогу у мобилизацији, организацији и покретању на акцију тих маса, како њиховој започетој борби даје замаха и јачину.

Када говоре о нашој револуцији и невиђеном хероизму који су наши народи испољили у тој револуцији, многи запостављају уопште свјесни моменат који је дошао до израза у организовању револуције и масовном хероизму наших бораца. Они желе ту борбу да претставе као неку несвјесну спонтаност, неки очајнички корак који се граничи авантуром и самоубиством, а хероизам наших народа желе да протумаче као резултат неких фаталистичких схватања наших народа према животу и смрти, која су својствена примитивним народима. Таква схватања немају ништа заједничко са истином и правилном научном анализом догађаја који су се десили у нашој земљи. Револуција и хероизам наших радних људи јесу резултат високе свијести коју је у наше масе усадила наша Комунистичка партија, која је те масе организовала и повела у борбу. Ми смо видјели да без свијести о томе да нова Југославија неће бити земља националног угњетавања,

национално угњетени народи не би ступили у борбу. Исто тако, без свијести о томе да нова Југославија неће бити она стара, експлоататорска Југославија, наши радни људи не би ступили у борбу и несвободно давали своје животе. Напротив, свијест да „нема повратка на старо“, тј. на ону стару, капиталистичку Југославију, да ће нова Југославија бити земља у којој неће бити експлоатације и угњетавања, та свијест, коју је код наших радних људи усадила наша Партија, била је моторна, покретачка снага маса у револуцију. „Према томе — каже друг Тито — није било довољно само позвати народ у борбу против окупатора под тако тешким условима, већ се морало у исто вријеме дати народу и перспектива за бољу будућност. Морало се одмах прићи остварењу предуслова за ту бољу будућност, ради које је народ углавном могао да издржи таква искушења у току рата. Позвати само народ у борбу против окупатора, а не дати му истовремено да разумије да ће се том борбом уједно постићи нешто ново, много боље, да се више неће вратити старо, — тако не би било могуће покренути све народе у ту борбу, нити тако широке масе заинтересирати за њу, нити би се могло у њој издржати до краја, тј. побједити.“ И даље друг Тито каже: „Нико не може тврдити да би се и Срби и сви остали народи борили тако херојски и дали тако огромне жртве само да би се истјерао окупатор и вратило старо стање.“ (Ј. Б. Тито: Изградња нове Југославије, књига II, „Култура“ 1948, стр. 175—184.) А друг Кардељ говорећи о томе истоме каже: „Велика покретачка снага у борби за ослобођење земље била је свијест народних маса да ослобођена Југославија неће више бити земља у којој једна шака крупних капиталиста и банкара остварује своју политичку и привредну диктатуру над радним народом, да неће бити више земља у којој влада национална неравноправност и угњетавање, неће бити више земља чији се животни интереси навелико и намало продају страним империјалистима. Ова свијест давала је борби народа против фашистичких освајача њен најдубљи смисао, она је водила невиђеној активизацији најширих народних маса, она је неизбежно морала тој борби дати револуционарни карактер“ (Е. Кардељ: Реферат на V конгресу КПЈ, стенографске билешке, „Култура“ 1949, стр. 537).

Ето шта је била покретачка снага наше револуције, шта је био извор хероизма наших бораца. Идеја нове, социјалистичке Југославије, која је лебдјела пред очима наших радних људи, одиграла је значајну мобилизаторску, организаторску и преображавајућу улогу, без које се успешна борба и истрајност у борби не би могли замислити. За ширење те идеје у масама одиграле су врло значајну улогу одлуке Другог засиједања АВНОЈ-а. То засиједање је одиграло преломну улогу у развоју наше Народноослободилачке борбе и револуције. Одлуке које су донесене на том засиједању израз су сазрелих потреба наше ондашње друштвене стварности, због тога су оне, вјерно одражавајући нашу стварност, и одиграле значајну мобилизаторску и организаторску улогу, јер су дале јасну перспективу нашим народима. Говорећи о значају тих одлука, о њиховој мобилизаторској и организатор-

ској улози, друг Тито каже: „Одјек тих одлука у читавој земљи и иностранству је огроман. У самој земљи те одлуке су, прво, само учврстиле дубоко вјеру оних који се боре у овој неравној борби за своју слободу и независност, да надчовјечански напори и жртве, дате у овој борби, нијесу биле узалудне. Друго, свима онима којима је била неизвјесна сјутрашњица, а плашили су се прошлости, дата је јасна перспектива и одређен циљ, којему, без колебања, треба да доприне-су свој дио у овој тешкој борби. Треће, свима колебљивцима и шпекулантима, који су стајали по страни и чекали згодан моменат да виде која ће страна превагнути, ове одлуке одузеле су даљу могућност изговарања да „још није вријеме“. Они су присиљени да се предијеле: или — или, с народом или против њега. Четврто, — ове историјске одлуке су најмоћније оружје, како против окупатора, тако и против сваковрсних издајника и реакционара“. (Ј. Б. Тито: Борба за ослобођење Југославије, „Култура“ 1947, стр. 185—186).

Ових неколико примјера из наше револуције и наше Народно-ослободилачке борбе јасно говоре какву улогу могу одиграти оне идеје које вјерно одражавају друштвену стварност и перспективе развика те стварности када овладају масама. Због тога ми не бисмо могли схватити ту нашу борбу ако не бисмо водили рачуна и о овим идеолошким факторима који, како то Енгелс каже, утичу такође на ток историјских сукоба и одређују у многим случајевима претежно њихов облик“. (Ф. Енгелс: Писмо Јосифу Блоху, Лондон, 21 септембра 1890 године).

Захваљујући тој напредној идеологији која је никла из наше стварности на основу њене правилне марксистичко-лењинистичке анализе од стране наше Партије, створен је такав идејно-морални лик наше Армије који је био врло важан фактор за побједу над непријатељем, много наоружанијим и многобројнијим. Ми смо непријатеља побједили не само снагом нашег оружја већ и снагом наше идеологије и та побједа коју смо ми одијели над идејама фашистичких варвара је саставни дио оне побједе коју је марксизам-лењинизам однио у Другом свјетском рату над фашистичком идеологијом и идеологијом других поробљивача.

Ми смо већ раније видјели да се напредне идеје не рађају спонтано код маса и њима саме овладавају. Те идеје се изводе из правилне анализе друштвене стварности и колико ће те идеје продријети у масе и овладати њима зависи од идеолошког рада Партије и вођа Партије у масама. То исто важи и за идеје које су се појавиле код нас. Оне су настале на основу правилне примјеле марксизма-лењинизма на наше конкретне услове, односно правилне марксистичко-лењинистичке анализе наше стварности од стране КПЈ. Те идеје такође нијесу саме по себи овладале масама, већ захваљујући упорном идеолошком раду наше Партије, која је те идеје приближила масама, тако да су оне напослетку постале својина самих тих маса. Све то јасно говори о величини наше Партије и марксистичко-лењинистичке поткованости њених кадрова.

Исто тако важну улогу су одиграле и играју напредне идеје послије рата, у периоду обнове и социјалистичке изградње наше земље. Без те мобилизаторске и организаторске улоге напредних идеја не би се могао разумјети онај радни полет и одушевљење које данас влада нашим народима. Те идеје су ницале на бази потреба развоја наше поратне стварности, на бази потреба широких народних маса. Само захваљујући томе те идеје су могле тако брзо овладати масама и покренути их у акцију. Све нам то говори да су идеје наше Партије дубоко продрле у масе и захваљујући томе наши радни људи су постали свјесни градитељи своје боље будућности — социјализма.

Довољно је напоменути само ту идеју социјалистичке изградње наше земље која је овладала нашим радним људима. Због тога се радне масе свјесно залажу и не жале труда за извршење задатака социјалистичке изградње, што се нарочито огледа у њиховом односу према задацима нашег Петогодишњег плана. Без те свијести не би се могла појавити таква иницијатива маса одоздо и постићи толики успјеси који су просто невјероватни. Тамо гдје нема свјесног ангажовања маса, нема ни крупних успјеха у раду. Огромно социјалистичко такмичење које је обухватило читаву нашу земљу и све гране народне привреде, затим хиљаде и хиљаде ударника, новатора и рационализатора најбоље нам свједоче о свему томе. Тамо гдје постоји принудни, насилни рад, тамо гдје постоји рад за другога и експлоатација, нема такмичења, нема ударника, нема сагоријевања на послу.

То исто нам такође потврђује и идеја колективизације пољопривреде. Захваљујући правилном раду наше Партије та идеја све више овладава и нашим радним сељаштвом, које масовно ступа у сељачке радне задруге. Даљи успјех у овом раду зависи баш од тога колико ће Партија, поред осталог, успјети да ту идеју приближи масама, да је оне схвате и да постане њихова.

Или идеја социјалистичког патриотизма. Васпитавајући наше људе у духу безграничне љубави према својој отаџбини и своме народу, наша Партија их мобилише за изградњу социјализма, јер без социјалистичког патриотизма нема изградње социјализма. Такав социјалистички патриотизам није у супротности са интернационализмом; напротив, он је претпоставка досљедног интернационализма. Социјалистички патриотизам нема ништа заједничко са буржоаским национализмом, који је остатак старог друштва, те је због тога реакционаран и штети несметаној социјалистичкој изградњи. Говорећи о значају социјалистичког патриотизма, друг Ђилас на V конгресу КПЈ каже: „Подизати наше радне људе у духу новог, југословенског патриотизма — то значи вршити мобилизацију за изградњу социјализма код нас. Нема социјализма без социјалистичког патриотизма. Социјалистички патриотизам значи васпитање наших људи у духу безграничне љубави и вјерности својој домовини, на изворима наших славних револуционарних традиција из прошлости, у духу Народно-ослободилачке борбе, имајући увијек пред очима изградњу социјали-

зма". (М Билас: Извјештај на V конгресу КПЈ, стенографске биле-шке, „Култура” 1949 године, стр. 224).

Правилна политика наше Партије јесте онај основни услов да би она могла изграђивати своју напредну идеологију, која је у исто вријеме и идеологија широких радних маса наше земље, зато јер изражава њихове интересе и захтјеве. Ако би се ријечи и дјела наше Партије разилазили, они не би могли окупити масе и повести их у борбу за социјалистичку изградњу земље. Тим прије што су наше радне масе политички довољно зреле да знају упоређивати ријечи и дјела и да се због тога не дају обманути никаквом демагогијом, ма колико она била дотјерана и префињена. Сва снага наше Партије се баш и састоји у томе што се њене ријечи и дјела не разилазе, већ се поклапају, а у то су се већ јасно увјерили наши радни људи. Због тога они и прихватају политику и идеологију наше Партије као своју, као свој путоказ и руководство у раду за остварење бољег живота.

Политика наше Партије је усмјерена у правцу све већег развијања социјалистичке демократије код нас, у правцу све већег увлачења радних маса у управљање политиком и привредом државе. Таква политика омогућава све бржи идеолошки развитак у нашој земљи и растење улоге свјесног елемента у развоју наше земље. А то због тога што развијање социјалистичке демократије омогућава развитак широке иницијативе маса и идејну борбу напредних снага против старих, преживјелих снага на бази даљег развоја производних снага и продукционих односа. Међутим, тамо гдје се не развија социјалистичка демократија и гдје постоји идеолошки монопол бирократског апарата долази до кочења развоја идејне борбе и до смањења улоге свјесне дјелатности радних маса, то напослав доводи до кочења развоја производних снага и социјализма уопште. Зато се наша Партија упорно бори против свих појава бирократизма, који је неспојив са свјесном револуционарном дјелатношћу маса и несметаним развојем социјализма.

Но иако постоји правилна политика и идеологија наше Партије, иако ту политику и идеологију масе прихватају као своју, то не значи да у нашој земљи нема остатака старе идеологије, која изражава интересе старих, преживјелих класа, које је наш радни народ на челу са радничком класом и Комунистичком партијом свргао са власти. Класици марксизма-лењинизма су још давно указивали на то да остаци старог друштва нарочито дуго живе у свијести људи, заправо тамо се они и најдуже задржавају, јер се друштвена свијест спорије развија од друштвеног бића. Ми можемо преврат у економским односима производње констатовати са тачношћу природних наука, док то није могуће констатовати што се тиче преврата у области свијести људи, њихових идеја. Тако и код нас има тих остатака старог друштва у свијести људи и њих ће још дуго бити, тим прије што постоје и конкретни извори тих старих схватања, из којих се она стално обнављају и потхрањују. Таквих извора идеолошког и политичког утицаја непријатеља на наше радне људе имамо три врсте и то: прво,

утицај идеолошког мрачњаштва империјалиста и њихове пропаганде; друго, утицај с власти оборених капиталиста у граду и на селу, који, иако су изгубили власт, још нијесу потпуно уништени; и треће, утицај малограђанске стихије, која, ако нема довољно идеолошке будности, свакодневно продире у редове нашег покрета, па и саме Партије. То нам јасно говори да стара идеологија, односно њени остаци, неће ишчезнути сами од себе; напротив, класни непријатељ тежи да се они што више развију и продру у редове радничког покрета и Партије, како би масе и на тај начин скретали са правилног пута борбе, помрачујући њихову свијест и слабећи њихове снаге за борбу. Због тога је потпуно јасно да свијест радних маса треба чувати од идеолошког утицаја буржоазије и да се треба стално борити против те идеологије. Људску свијест није могуће измијенити никаквим административним мјерама, нити је у тој области могуће неко тачно планирање као у области привреде. Људску свијест је могуће измијенити само путем сталне борбе против остатака старог друштва како у економици тако и у идеологији. Дакле, једино путем борбе, а не путем мирења и компромиса, може се уништити стара идеологија и изграђивати нова, социјалистичка идеологија, која ће масама давати јасне перспективе и указивати на правилне путеве борбе за остварење њихових тежњи, тј. социјализма. Та борба је извор даљег развјатка социјалистичке идеологије. Значи, у периоду изградње социјализма води се оштра борба не само против економских позиција непријатеља већ и против његове идеологије; борбу за изградњу социјалистичке економике прати стална идеолошка борба. Борба против непријатељске идеологије није проста ствар, тим прије што та идеологија не иступа увијек отворено, већ прикривено, огрћући се често плаштом вјерности социјализму и интернационализму. То се код нас јако испољило у разним непријатељским теоријама Хебранга и Жујовића по питању изградње социјализма у нашој земљи. Те теорије су, на крају крајева, хтјеле да докажу немогућност изградње социјализма у нашој земљи и да тако деморалишу наше радне људе, замраче њихову перспективу и убију њихов радни елан. Без идеолошке борбе против таквих схватања не би било могуће извршити поједине задатке наше социјалистичке изградње, не би било могуће изградити социјализам уопште.

Наша Партија је могла водити успјешну борбу против непријатељске идеологије, која се манифестовала у разним видовима, могла је створити и данас стварати такву идеологију која изражава потребе радних маса наше земље и мобилише их у борбу против буржоазије, окупатора и касније против остатака капитализма, зато што се наша Партија у своме практичном раду руководила револуционарном теоријом марксизма-лењинизма, зато што је ту теорију схватила не као догму већ као руководство за акцију. Захваљујући томе она је могла да изврши правилну анализу наше друштвене стварности, да из тога извуче нужне закључке и да укаже масама на форме и путеве њихове борбе. Шта би било са нашом револуцијом, шта би било са нашом изградњом социјализма да су се на челу наше Партије налазили дог-

матичари који би водили рачуна не о нашој живој стварности већ само о ономе што су некада класици марксизма-лењинизма написали о формама револуционарне борбе и изградње социјализма и који би покушавали да нашу стварност укалупе у те готове шеме и калупе, који су настали као израз неке одређене ситуације која више не постоји и не може се поновити са апсолутном истовјетношћу? Шта би било ако би они раскинули везу између теорије и праксе и претворили теорију у догму, заборављајући на потребе развитка наше стварности? Потпуно је јасно да у нашој земљи не би било ни револуције ни социјализма. И сва је срећа у томе што су руководиоци наше Партије у својој практичној дјелатности полазили не од цитата већ од чињеница револуционарне праксе у нашој земљи, и што су полазећи од суштине марксизма-лењинизма знали да теоретски освијетле ту стварност. Искуство наше Партије јасно показује да:

„Овладати марксистичко-лењинистичком теоријом никако не значи научити напамет све њене формуле и закључке и грчевито се држати сваког слова тих формула и закључака. Да бисмо овладали марксистичко-лењинистичком теоријом, потребно је, прије свега, научити разликовати њено слово од њене суштине.

Овладати марксистичко-лењинистичком теоријом значи усвојити суштину те теорије и научити служити се том теоријом при рјешавању практичних питања револуционарног покрета у различитим условима класне борбе пролетаријата.

Овладати марксистичко-лењинистичком теоријом значи умјети богатити ту теорију новим искуством револуционарног покрета. умјети је богатити новим поставкама и закључцима, умјети је развијати и кретати напријед, не презајући од тога да се, полазећи од суштине теорије, неке њене поставке и закључци који су већ застарјели замијене новим поставкама и закључцима који одговарају новој историјској ситуацији”. (Историја СКП(б), „Култура” 1948, стр. 422).

Баш због тога што је тако приступала теорији марксизма-лењинизма, та је теорија и постала моћно оружје наше Партије и народа, без кога не би било могуће направити ни корака у револуционарној борби.

Наравно, то не значи да у нашој Партији није било пропуста у овом погледу који су стално навраћали воду на воденицу догматизма. То се огледа у томе што су многи сматрали да познавати марксизам-лењинизам значи познавати историју радничког покрета Русије и изградњу социјализма у Русији, зато су они боље познавали историју Русије и историју СКП(б) него што су познавали историју наше земље и историју КПЈ. Потцјењивало се и олако се прилазило нашем револуционарном искуству и није се увијек уочавао значај тога искуства. Наравно, то не значи да није добро и да није врло потребно познавати проблеме историје СКП(б) и проблеме социјалистичке изградње СССР. Али марксизам познаје онај који је у стању да полазећи од његове суштине схвати и објасни ону стварност у којој се креће и бори. Због тога је наша Партија, као и увијек, знала да се супротста-

ви таквој штетној тенденцији, полазећи од сљедећих Лењинових ријечи, које је он изрекао прије готово 50 година: „Социјал-демократски покрет је интернационалан, по самој својој суштини. То значи да се ми морамо борити не само против националног шовинизма. То значи и то да покрет који почиње у младој земљи може бити успјешан само онда ако он асимилује искуство других земаља. А за то асимиловање није довољно просто познавање тога искуства или просто преписивање појединих резолуција. За то је потребно умјети се критички односити према том искуству и самостално га провјеравати.“ (В. И. Лењин: *Изабрана дјела*, књига I, „Култура“ 1948, стр. 182).

Дакле, искуство наше Партије јасно потврђује ону истину о којој је раније било ријечи, да напредне идеје, теорије, могу одиграти позитивну улогу у развоју друштва ако су уско повезане са револуционарном праксом радничке класе. То искуство потврђује такође и то да само она идеологија која се стално развија у зависности од револуционарне борбе народа може одиграти своју мобилизаторску, организаторску и преображавајућу улогу.

VI

Шта се у свјетлости свега овога што је напријед речено може рећи о коминформовским идејама и теоријама? У коју врсту спадају и какву заправо друштвену улогу играју те идеје и теорије? Неколико примјера из идеолошког арсенала Коминформа даће нам јасан одговор на постављена питања.

Руководиоци Информбироа, првенствено они у СССР, створили су теорију према којој се радничка класа ни једне земље не може сама ослободити и оборити капиталисте без директне интервенције Совјетске армије. Само је Совјетска армија она снага која може поједине народе ослободити од капиталистичке експлоатације. Због тога сви раднички покрети и комунистичке партије треба да подвргну своју борбу и политику интересима СССР; због тога се њихов интернационализам састоји у признавању водеће улоге СССР, односно степен њиховог интернационализма мјери се степеном њихове покорности СССР, односно његовим вођама.

Да ли је ова теорија вјеран одраз објективне стварности, тј. да ли она правилно одражава и изражава право стање у друштву и потребе друштвеног развоја? Да ли она, дакле, има значај једне објективне истине?

Није потребно много мудрости и знања из марксизма-лењинизма па да се види да ова теорија није вјеран и истинит одраз друштвеног стања и потреба његовог развоја, да се види да је она резултат произвољних тврђења која полазе независно од чињеница стварног живота. Поред осталог, ту теорију негира и искуство наше револуције, које јасно говори да један, чак и мали, народ може оборити капитализам својим сопственим снагама, само ако његова радничка класа и комунистичка партија воде досљедну револуционарну борбу и ако су у тој борби одлучни и спремни на највеће жртве. Радни народ на-

ше земље на челу са радничком класом и Комунистичком партијом је извео успјешно социјалистичку револуцију, која је довела до обраћања капиталистичке власти у нашој земљи и њене замјене диктатором пролетаријата. Баш због тога што се тај наш примјер не слаже са њиховом теоријом, већ је негира као нетачну, они су и одлучили да га ликвидирају, да га избришу, доказујући испочетка како код нас није било никакве револуције, већ је власт у рукама радничке класе само резултат ослободилачке мисије Црвене армије, да би касније дошли до таквих тврђења да је борба у Југославији била ништа друго до дјело Гестапоа и других империјалистичких обавјештајних служби. Но, наравно, ма колико то они покушавали, није могуће избрисати те најславније странице наше историје.

Дакле, ова теорија се показује као нетачна, лажна. А познато је да лаж не може одиграти напредну улогу; напротив, она игра реакционарну улогу, јер невјерно и изопачено одражавајући стварност и тенденције развитка те стварности кочи њен несметани развитак. Тако и ова теорија као лажна кочи друштвени развитак, игра контрареволуционарну улогу. А то се јасно види из тога што ова теорија, прије свега, оправдава опортунизам појединих комунистичких партија и њихових вођа, који се испољио за вријеме Другог свјетског рата. Она такође доводи до развијања тога опортунизма данас у појединим комунистичким партијама, који се огледа у одустајању од досљедне револуционарне борбе против буржоазије и у чекању да Совјетска армија донесе социјализам. Напокон, то доводи до пасивизације читавог радничког покрета, јер, према тој теорији, његова борба, ма како била упорна, не може се ослободити без акције Совјетске армије. Све то на крају крајева слаби раднички покрет а користи буржоазији. На овом примјеру јасно се види како ова коминформовска теорија служи врло добро класном непријатељу.

Једна друга, слична овој, јесте теорија да је Лењина теорија о могућности изградње социјализма у једној земљи важила само за Русију, те да се због тога социјализам у једној земљи не може изградити без „помоћи“ СССР, нити показати неке друге форме те изградње које већ нијесу биле у СССР. Због тога СССР има право да се мијеша у унутрашње ствари сваке земље која гради социјализам, да прописују рецепте те изградње и слично.

Да ли је и ова теорија вјеран одраз објективне стварности, тј. да ли правилно изражава право стање у друштву и потребе његова развитка? Да ли она има значај објективне стварности?

Пракса наше социјалистичке изградње јасно показује да ова теорија није истинита, већ да је лажна, измишљена, и да као таква нема никакве везе са чињеницама стварнога живота. Наша земља не само да изграђује социјализам сама, без помоћи СССР, већ га гради под условима економске блокаде од стране СССР и других народно-демократских земаља. То, дакле, показује да је истина потпуно супротна овој коминформовској теорији, тј. да Лењина теорија о могућности изградње социјализма у једној земљи не важи само за Русију већ

и за друге земље ако за то имају услова. Тако је наша Партија правилно анализирајући све могућности и услове наше земље дошла до закључка о могућности изградње социјализма у нашој земљи сопственим снагама. Друг Кидрич у свом реферату на V конгресу КПЈ, цитирајући Стаљинове ријечи о могућности изградње социјализма у СССР, јасно доказује да и код нас постоје сви услови за изградњу социјализма. Он каже:

„Даље Стаљин у истом говору поставља питање: „У чему се састоје те могућности, шта је потребно да би те могућности постале стварност?” И Стаљин одговара: „Прије свега, потребна су довољна природна богатства у земљи: гвоздена руда, угаљ, нафта, жито, памук”. Постављајући питање да ли ми имамо довољно природних богатстава, друг Кидрич позитивно одговара на то питање. Значи, тај услов за изградњу социјализма постоји у нашој земљи.

И даље друг Кидрич каже:

„Стаљин каже да је потребно „да постоји таква власт која има воље и снаге да усмјерује искоришћавање природних богатстава у корист народа”.

Имамо ли ми такву власт? Мислим, другови, да је наша народна власт, вођена Компартијом Југославије, то већ у цјелости доказала.

Стаљин даље поставља да је потребно „да та власт ужива подршку милионских маса радника и сељака”.

Да ли наша народна власт ужива ту подршку? Мислим, другови, да је ужива. Иначе не би било ни досадашњих успјеха у остварењу наше Петољетке.

Стаљин даље каже да је потребно „да постоји такав поредак који не би боловао од неизљечивих болести капитализма и који би имао озбиљне предности над капитализмом”.

Да ли код нас постоји такав поредак? Несумњиво — постоји.

Даље Стаљин каже: „Шта је још потребно да бисмо напредовали циновским корацима?”, и одговара: „Потребно је да постоји партија, довољно компактна и јединствена (подвукао — Б. К.), да би усмјерила напоре свих најбољих људи радничке класе к једној тачки; и довољно искусна да не устукне (подвукао — Б. К.) пред тешкоћама и да систематски спроводи у живот правилну, револуционарну бољшевичку политику”.

Да ли ми имамо такву партију? Наш је одговор — имамо”. (Б. Кидрич: Реферат на V конгресу КПЈ, стенографске биљешке, „Култура” 1949 године, стр. 629—630 и 631).

Дакле, као што се види, захваљујући томе што је доносила закључке не на основу жеља и тежњи већ на основу чињеница стварнога живота, наша Партија је дошла до једног истинитог закључка о могућности изградње социјализма у нашој земљи. Захваљујући томе што тај закључак вјерно одражава стварност и потребе њенога развоја, он игра напредну улогу, јер даје јасну перспективу радним људима наше земље и тако их мобилише за практичну дјелатност.

Пошто се тај закључак не слаже са коминформовском теоријом, они су одлучили да његово остварење онемогуће и да тако прибаве вјеродостојан докуменат својој теорији. А то су покушали својом економском блокадом, притиском и сличним, како би изградња социјализма у нашој земљи претрпјела крах. Но све то није помогло, јер се социјализам у нашој земљи успјешно изграђује, о чему јасно говоре резултати о извршавању задатака постављених нашим Петогодишњим планом.

Као што се види, и ова коминформовска теорија, као лажна, игра реакционарну улогу, јер кочи и отежава друштвени развитак, што се огледа у спутавању радног одушевљења и радне иницијативе иностраног развијања снага једне земље. Та теорија доводи до неког пасивног ишчекивања да неко са стране изгради социјализам, јер су иначе сви самостални напори узалудни. И овај примјер јасно говори да идеје и теорије Коминформа служе свакоме само не радничкој класи и радноме народу.

Нетачне су и њихове тврдње да се социјализам може успјешно изграђивати само преко оних форми које су се појављивале у СССР и да су они због тога позвани да прописују рецепте социјалистичке изградње у појединим земљама. То је најочигледнији догматизам, који негира ма каква значај револуционарног искуства појединих земаља, проглашавајући извјесне форме социјалистичке изградње у СССР за вјечне и апсолутно важеће у свим земљама и у свим временима. Из онога што је већ раније речено о догматизму јасно се види да он кочи друштвени развитак, јер не води рачуна о чињеницама стварности, већ само о извјесним крутим догмама, калупима, у које жели да утисне ту стварност. „Међутим, — каже друг Кардељ — нема ничег смјешнијег и опаснијег него што су апсурдни покушаји да се ова неисцрпна разнообразност друштвеног развитка од капитализма ка социјализму обухвати у кодексу обавезних рецепата и да се прогласе сви ови и баш такви рецепти за законе друштвеног развитка. Марксизам-лењинизам нам је дао у руке средства за познавање објективне законитости друштвеног развитка и свјесног руковођења тим развитком — али само док смо на бази те објективне законитости и у овим границама у којима смо стварно у стању да их сазнајемо научним средствима. Чим пређемо преко тога, чим покушамо замијенити ту законитост неким догматским конструкцијама, које чине насиље над објективном стварношћу — прелазимо на позиције идеализма и почињемо да кочимо развитак”. (Е. Кардељ: О народној демократији у Југославији, „Комунист“ бр. 4, 1949 година, стр. 11, 12).

Шта би било са нашом социјалистичком изградњом да смо механички преносили на нашу стварност форме социјалистичке изградње у СССР и кројили нашу стварност према тим готовим калупима, који су настали као израз једне одређене историске ситуације која се много разликује од наших услова? Наравно да би та изградња била онемогућена, била би гушена, јер свака земља има своје специфичне путеве у социјализам и то не због тога што је то воља ових или оних

појединаца и вођа, него што је то једини могући пут који је историски условљен и неизбјежан. „Укинути специфичности и особености у развјетку појединих земаља немогуће је, — каже Ђилас — јер су оне плод историјског развјетка и односа снага који никада нијесу истовјетни, а најмање за разне епохе рађања револуција и развјетка социјализма у појединим земљама. Њихово „укидање“ може да се догађа не само на штету социјализма у појединим „укинутим“ земљама, него социјализма у цјелини, јер се снага свјетског социјализма баш и састоји од његових појединачних (у свакој појединој земљи) снага”. (М. Ђилас: Лењин о односима међу социјалистичким државама, „Комунист“ бр. 5, 1949 година, стр. 30).

Ово јасно говори и о томе да су коминформовски теоретичари напустили позиције дијалектике, једино исправног и научног метода испитивања и посматрања појава природе и друштва, и прешли на позиције метафизике. Дијалектика учи да је развјетак многообразан и да он рађа изобилје форми, што све зависи од услова мјеста и времена. Ако се не води рачуна о условима мјеста и времена, као што то раде коминформовски теоретичари, онда се неминовно мора сукобити са стварношћу и њеним потребама, што се заправо и десило тим теоретичарима.

Информбиро, односно руководиоци СКП(б), стварају теорију према којој све социјалистичке земље нијесу равноправне. Према тој теорији, СССР, односно руски народ, има неки изузетно привилегисани положај у односу на остале социјалистичке земље и народе, он треба да игра неку „водећу улогу”. Наравно да та теорија не изражава интересе појединих социјалистичких земаља нити социјализма уопште, јер доводи до неравноправних односа међу социјалистичким земљама, што нужно слаби те земље и што империјалисти врло вјешто користе. Ето коме користи и та њихова теорија. Хегемонија је неспојива са слободом и равноправношћу народа, зато је она увијек реакционарна, ма од кога долазила и ма под каквим се паролама спроводила.

„Водећих нација и народа — каже друг Ђилас — нема и не може бити у социјализму, а да се оне не претворе у господујуће нације и државе, што се данас фактички и догађа. Водећа може бити само равноправност држава, народа и партија, водећи могу бити само споразуми и сарадња међу њима. Водеће може бити само марксистичко учење, вјерност томе учењу и досљедност у борби за његово остварење”. (М. Ђилас: Лењин о односима међу социјалистичким државама, „Комунист” бр. 5, 1949 година, стр. 56).

Информбиро тврди да данас у Југославији влада фашистички режим. Да ли је и ова тврдња резултат правилне анализе чињеница наше друштвене стварности, или је пак једна произвољна измишљотина и клевета против наше земље? Говорећи о томе друг Тито каже: „Здрав мозак, а нарочито онај који марксистички зна да мисли, лако схвата и види да је то једна невјероватна глупост коју су они избацили. Па зна се шта је фашизам. Они су и сами давали формулације

фашизма. Он има своју материјалну и идеолошку основу; њемачки и италијански фашизам је био као идеолошка основа крупних капиталиста који су изабљивали народе тих земаља, а Хитлер и Мусолини били су њихови експоненти. А гдје је код нас фашизам? Ми смо га ликвидирали. Шта је онда од те нове измишљотине остало? Само глупа брбљарија. Даље, фашизам је имао своју идеологију, империјалистичку, освајачку; фашизам је значио: „Само ја и нико више осим мене“. Кад бисмо по томе мало прочепркали, онда бисмо видјели на кога би се ово обиљежје фашизма могло односити, али то ни у ком случају не бисмо били ми. Даље, ми не мислимо присвајати ничије земље. Ми нећемо тиме да кажемо да смо ми себи довољни. Али ми васпитавамо и себе и читав наш народ у духу љубави према народима читавог свијета. Ми цијенимо културу и тековине других народа. Ми признајемо у пуној мјери постигнућа других народа у култури, у науци и техници, и уколико су њихова достигнућа већа, утолико их више цијенимо и не завидимо им. Што онда остаје од свега тога о фашизму? Остаје само глупа брбљарија, неодговорно бацање ријечи, као што је било неодговорно од првог писма надаље, срачунато на то да неупућене људе увјери да је неистина истина. Зар нас... да називају фашистима, нас који смо заиста дали све за уништење фашиста и фашизма? На основу чега, другови? Да ли смо ми оставили власт у рукама капиталиста? Нијесмо, ми смо их развластили. Код нас радничка класа има власт у рукама и ми нећемо ништа туђе, већ хоћемо да богатство наше земље користе у првом реду наши народи. Хоћемо да градимо љепшу, социјалистичку будућност наших народа. А за њих је то фашизам, за њих је то национализам и шта све не“. (Ј. Б. Тито: Говор на завршетку великих маневара јединица Југословенске армије, „Борба“ од 4 октобра 1949 године).

Дакле, као што се види из излагања друга Тита, једна таква тврдња нема никакве везе са нашом стварношћу, која је потпуно супротна томе, јер је социјалистичка. Због тога је један такав закључак неистинит и лажан.

Ако бисмо поређали и анализирали сваку теорију и сваки закључак Информбирео од почетка па до краја, могли бисмо да кажемо о свима њима оно исто што смо већ рекли о напријед наведеним теоријама и закључцима.

Основна карактеристика тих теорија и закључака јесте да су лажне, јер се не базирају на чињеницама стварнога живота, Због тога те теорије и закључци немају везе са објективном истином. Лењин је говорио да је објективна истина такав садржај наших знања који не зависи од субјекта, који не зависи ни од човјека ни од човјечанства, већ је тај садржај одређен својствима објективне стварности. Не водећи рачуна о објективној истини, о чињеницама друштвеног живота, информбиревски теоретичари су отступили од основне поставке историског материјализма да је друштвено биће примарно а друштвена свијест секундарна и да због тога у својој практичној дјелатности треба полазити од услова материјалног живота друштва, а не од лич-

них жеља и претпоставки. Тиме су они прешли на позиције идеализма, који полази од субјективних мишљења и жеља и не води рачуна о материјалној стварности и њеном развјтку. Дакле, коминформовска идеологија не полази од чињеница и својстава објективне стварности, већ од унапријед исконструисаних догми и тврђења, од својих жеља и потреба, које изражавају њихове моментане интересе, и које због тога желе да прогласе истинитим. „Међутим, — каже друг Кардељ — ријечи и „оцјене“ саме по себи не праве стварност. Оне имају своју снагу само када су истините, тј. када се с том стварношћу поклапају. А то данас заборављају поменути совјетски „теоретичари“, који мисле да нешто може постати истина чим они тако кажу, па макар то било у супротности с објективним фактима. Уствари, они се тиме само котрљају на позиције идеализма и праве насиље над истином и стварношћу”. (Е. Кардељ: О народној демократији у Југославији, „Комунист“ бр. 4, 1949, стр. 19). Значи, они су прешли на позиције прагматизма, према коме је све истинито што је корисно. Говорећи о антидијалектичким и антинаучним тенденцијама које се рађају у совјетској науци, првенствено у историско-материјалистичкој друштвеној науци, друг Кардељ каже: „Међу њима једна је нарочито опасна, а састоји се у прагматистичком схватању и примјењивању исконструисаних догми за свакидашње тактичко-политичке потребе. Од принципјелних марксистичко-лењинистичких ставова, који би морали према Марксу да буду упут за акцију, а не догма, аутори поменутих антидијалектичких концепција конструишу управо такве мртве догме, шаблоне и рецепте те помоћу њих оправдавају и доказују најпрљавије политичке махинације, што смо нарочито добро видјели на примјеру информбировске кампање против Југославије. Под плаштом вјерности цитатима из дјела марксизма-лењинизма данас се врши најдубља прагматистичка ревизија духа тог учења”. (Е. Кардељ: Говор на свечаном засиједању Словеначке академије знаности и умјетности, „Борба” од 14 децембра 1949 године).

Такав однос према истини довео је коминформовске теоретичаре, а нарочито оне у СССР, до тврђења да се нешто ново у теорији може створити само у СССР и до потцјењивања теоретског рада у другим земљама. С друге стране, то их је довело до тврђења да су ставови совјетских руководилаца неке апсолутне истине обавезне за све људе и све земље, које не може поколебати никакав развјтак науке и праксе. Но марксизам-лењинизам је давно доказао ненаучност и реакционарност претензија да се апсолутна истина даде одједном, те је против таквих претензија водио оштру борбу. С друге стране, марксизам-лењинизам нас учи да се истинитост наших тврђења потврђује путем праксе. Пракса је највећи критеријум истине. Ако се наша тврђења поклапају са праксом, онда су истинита, а ако се разилазе са праксом, онда су лажна. Полазећи од тога наши радни људи упоређују тврђења Информбирова и совјетских руководилаца о нашој земљи са нашом праксом и то упоређивање јасно показује да су та тврђења лажна, да је истина нешто сасвим друго. Зато наши рад-

ни људи иду за истином, а не за ауторитетима који лажу, јер је истина већа од сваког ауторитета. Својим лажима они не могу да обману наше радне људе, јер су они у стању да те тврдње упоређују са праксом. Тиме се заправо и објашњава оно јединство радних маса наше земље, њихова приврженост Партији и другу Титу, тиме се објашњава и то зашто приче и теорије Информбироа не могу наћи упоришта у нашој земљи. Али оне су у стању да за извјесно вријеме обману радне људе других земаља, но ни то не може бити задуго. Говорећи о томе на V конгресу КПЈ, друг Тито каже: „Другови и другарице, ако су они који нас овако оптужују хтјели постићи да нас пред пролетаријатом других земаља оцрне, да упрљају нашу земљу, наше руководство и нашу Партију, онда су они то постигли само дјелимично и не на дуго вријеме. Истина мора побједити, јер се та истина састоји у необоривим чињеницама, које се неће моћи дуго скривати пред пролетаријатом других земаља”. (Ј. Б. Тито: Извјештај на V конгресу КПЈ, стенографске биљешке, „Култура” 1949 године, стр. 115).

Но и поред свега тога што у нашој земљи нико не вјерује у те коминформовске лажи, они их упорно понављају, полазећи од оног познатог гесла фашистичке пропаганде: „Ако неку лаж упорно понављаш, масе ће почети да вјерују у њу”. Али, нажалост, у стварности се не дешава тако, јер уколико информбировци више понављају своје тврдње, утолико се више наше радне масе увјеравају у њихову лажност. И не само наше радне масе, већ и радне масе ван наше земље, које сваким даном све више и више сазнају праву истину о нама и нашој борби. Ријечи које је у вези са тим рекао друг Тито све се више остварују.

Кад се знају намјере инспиратора резолуције Информбироа у односу на нашу земљу, онда није никакво чудо што се они толико служе лажима. Те су намјере ниске и реакционарне, јер иду за одузимањем националне независности и експлоатацијом наше земље, а разумије се да се такве намјере не могу прикривати истином, већ само лажима, јер је истина супротна свему што је реакционарно.

Оно што још карактерише Информбиро и његову праксу и теорију јесте неслагање ријечи и дјела, што уосталом карактерише све реакционарне и преживјеле класе или групе и њихову идеологију. Тако информбировци једно говоре а друго раде, што се нарочито јасно огледа у спољној политици СССР. Наравно да то разилажење ријечи и дјела наноси огромну штету СССР и међународном радничком покрету.

Да би сличност између информбировских идеја и теорија и сваке друге реакционарне идеологије била потпуна, Информбиро је преузео од тих реакционарних идеологија и метод њихове борбе против напредних теорија и напредне идеологије. Ми смо раније видјели да је најомиљенији метод непријатеља марксизма у борби против марксизма да измисле извјесне теорије и прогласе их за марксизам, па се онда боре против тих измишљених теорија уображавајући да се боре против марксизма. То је метод свих оних којима недостају чиње-

нице и желе да докажу оно што им годи и користи, па самим тим та је и метод Информбироа. Они, на примјер, измисле да у Југославији влада фашизам, па се онда са те основе боре против Југославије. Енгелс је за оне који су тако радили говорио да се „боре с вјетрењачама”, а Тито каже за такве да „јуришају на отворена врата”. Јасно је да је то узалудан посао и да не може донијети никакве користи.

На основу свега онога што је до сада речено јасно се види да коминформовске идеје и теорије немају никакве везе са марксизмом-лењинизмом, него су му директно супротне и претстављају отворену ревизију марксизма-лењинизма. Довољно је само осврнути се на њихове најпријед наведене теорије па да се види да оне претстављају најочитију ревизију основних ставова марксизма-лењинизма по питању пролетерске револуције, изградње социјализма, по националном питању и по питању односа међу социјалистичким земљама. Такве су у суштини и све коминформовске теорије, те као такве претстављају једну велику ревизију марксистичко-лењинистичке науке. Као што се из ранијег излагања види, ревизионизам наноси огромну штету радничкој класи, јер он осакаћује њено најубојитије оружје — њену револуционарну теорију. Тако и савремени коминформовски ревизионизам наноси огромну штету радничкој класи, а користи само њеном непријатељу, тј. буржоазији. Но и поред тога што су посљедице и старог и новог ревизионизма исте, наиме да он служи непријатељима радничке класе, ипак међу њима постоји битна разлика. Док је ранији ревизионизам, који је ницао у класном друштву, имао класне коријене и био један од начина борбе буржоазије против радничке класе, дотле је савремени ревизионизам никао на сасвим другом тлу, тј. на тлу социјализма. Због тога овај ревизионизам нема неких класних коријена. Значи да је то једна сасвим нова појава. Савремени ревизионизам је израз нових супротности које су се појавиле на тлу социјализма у СССР, а то је супротност између бирократије и стварних тенденција развоја производних снага и друштва уопште. „Развојак производних снага — каже друг Ђилас — у Совјетском Савезу достигао је такав степен да им више не одговарају друштвени односи, не одговара им начин руковођења самим процесима производње и начином расподеле производних добара. Настала је класична супротност између производних снага и односа у производњи”. (М. Ђилас: Govор на предизборном митингу београдских студената, „Борба” од 19 марта 1950 године). Наравно, ова супротност није истога карактера као и она у капиталистичком друштву. То је једна сасвим нова, оригинална појава. Захваљујући одређеним објективним условима и неправилној политици руководиоца СКП(б), у СССР се бирократизам развио до таквих размјера да остварујући монопол над цјелокупном друштвеном дјелатношћу гуши читав привредни, културни и научни развој СССР. Тамо се створила једна бирократска каста која се не може помирити са историском нужношћу да отиде тамо гдје јој је мјесто — у музеј старина класног друштва. Због тога она тежи да што више продужи

свој живот, те у том погледу жели да искористи тобоже и марксизам-лењинизам, за који сматра да је њен монопол и да је једино она позвана и да има право да га тумачи. Али пошто се истински марксизам-лењинизам не може користити у такве реакционарне сврхе, то су они принуђени да врше ревизију марксизма-лењинизма и да стварају разне реакционарне теорије од којих смо неке напријед поменули, а помоћу којих желе да оправдају своје постојање и своје поступке. Но иако савремени ревизионизам претставља једну нову појаву, овдје ипак запажамо ону исту законитост која се увијек манифестовала кроз историју, наиме да чим једна класа, група или слој постане кочница даљег развика, онда и њене идеје, које изражавају њене тежње, постају реакционарне. Такав је случај и са бирократским слојем који постоји у СССР, а који је постао кочница даљег друштвеног развика, те и његове теорије и идеје, које изражавају његове интересе, морају бити у раскораку са тенденцијама друштвеног развика, морају бити лажне и реакционарне.

Монополистички положај бирократије у СССР нема само за посљедицу лажне идеје и теорије, већ он неминовно доводи до кочења друштвеног живота уопште и кочења свјесне иницијативе маса, јер тамо гдје постоји монопол бирократије не може постојати свјесне и слободне иницијативе.

Све нам то јасно говори да данашње стање у СССР претставља извор савремене ревизије марксизма-лењинизма, помоћу које се жели да се оправда једна недемократска и реакционарна политика.

Из овога што је до сада речено види се да су коминформовске теорије догматичке, ревизионистичке, да се код њих разилазе ријечи и дјела итд., дакле, све особине које одликују и сваку другу реакционарну идеологију. Информбировске идеје и теорије су реакционарне, јер не само да не помажу друштвени развика већ тај развика и коче. Оне данас спутавају успјешну борбу радничке класе против буржоазије и империјализма, оне се боре против развика социјализма у појединим земљама. Због тога раднички покрет у садашњој етапи свога развика има свог највећег непријатеља у коминформовској пракси и теорији.

Потпуно супротна коминформовским теоријама је идеологија наше Партије. Она, као што смо видјели у претходној глави, ниче из правилне марксистичко-лењинистичке анализе наше стварности. Идеја изградње социјализма у нашој земљи, идеја равноправности међу социјалистичким земљама и друге које је истакла наша Партија и за које се бори, јесу вјеран израз потреба друштвеног развика. Зато оне могу и да окупе и мобилишу наше радне људе и покрену их у акцију за остварење тих идеја. Идеологија наше Партије је, за разлику од информбировске, истинита, па је зато и свемоћна. У томе и лежи снага наше Партије, у томе лежи и гаранција њене побједи. Та идеологија не болује ни од какве болести догматизма, ревизионизма и сл., и то јој даје снагу и виталност. Наша Партија, за разлику од Информ-

бироа, нема потребе да се служи лажима, јер је ствар за коју се бори праведна и напредна, а напредном покрету није потребно никакво изопачавање истине, већ, напротив, њему је потребна истина, вјерно одражавање чињеница стварнога живота. Због свега тога политика наше Партије не зна за оне гадне методе Информбироа који поступује по оној језуитској: „Циљ оправдава средство”. Напротив, политика наше Партије је дубоко принципијелна и у складу са комунистичким моралом.

Због контрареволуционарне улоге коју данас игра Информбиро и његова идеологија, борба наше Партије против Коминформа има свјетскоисториски значај, јер је то борба за правилан развој радничког покрета и социјализма у појединим земљама, борба за правилне односе међу социјалистичким земљама и комунистичким партијама, борба против ревизије марксизма-лењинизма, а за његову чистоту. Говорећи о томе шта значи водити једну такву борбу, друг Тито каже: „Значи борити се за једну ствар која има огроман и недогледан значај не само у садашњој етапи друштвеног развоја већ и у далекој будућности. Чак и да сви ми подлегнемо у тој борби, то је ствар која је прешла наше границе и која ће се даље развијати, јер то је — истина. Истина ће побједити, па ма све њихове радио-станице још жешће сипале на нас лажи и клевете, истина све брже и брже крчи себи пут и на Истоку и на Западу”. (Ј. Б. Тито: Говор на завршетку великих маневара јединица Југословенске армије, „Борба” од 4 октобра 1949 године).

Борба наше Партије је законит процес. Без те борбе не би се могао замислити даљи развој међународног радничког покрета и социјалистичког свијета. Дијалектички материјализам нас учи да је извор, покретачка снага сваког развоја — борба супротности. То је свеопшти закон развоја, па самим тим и закон развоја сваке комунистичке партије посебно и социјалистичког свијета у цјелини. Због тога се супротности и недостаци који се појављују у социјалистичком свијету не смију заташкавати, јер то може имати тешких посљедица, то би било немарксистички. Напротив, те супротности треба разоткривати и водити борбу против оних схватања која су непријатељска социјалистичком свијету и која коче његов развој, јер се једино на тај начин може даље развијати социјалистички свијет. „Социјализам као економски поредак — каже друг Ђилас — постао је историјска стварност коју капитализам не може ни да оспори ни да уништи (јер нико трајно не може вратити друштво назад, пошто је оно већ постигло даљи ступањ развоја) и рјешење унутрашњих противурјечја социјализма постаје основно питање међународног развоја и битни услов не само даљег напретка унутар, него и даљих побједа радних маса у спољном, капиталистичком свијету. Рјешење тога питања данас је за социјалистички и демократски покрет хитно и неодложно у оној истој мјери у којој је за радне масе и угњетене народе, обесправљене и осуђене на биједу, незнање и пропадање, хитно и неодложно замјенивање капиталистичких форми привреде и

империјалистичког угњетавања — социјалистичким формама привреде и животом слободних и равноправних народа". (М. Ђилас: Говор на предизборном митингу београдских студената, „Борба” од 19 марта 1950 године).

Због тога немају право они људи који кажу да је требало да ми, ради тобожњег јединства радничког покрета у свијету, пристанемо на све оптужбе и клевете против наше земље иако оне нијесу истините. Такви људи директно не познају дијалектички материјализам, не познају законе развитка друштва, појединих партија и покрета. Да је наша Партија увукла главу у рамена и прихватила све оно што је против ње речено, то би значило прихватање и озакоњавање једне политике и идеологије у међународном радничком покрету која му је директно супротна, која би му нанијела огромне штете. Због тога је наша Партија поступила правилно, у духу марксизма-лењинизма, када је наметнута јој борбу прихватила. Та борба неће ослабити јединство радничког покрета, већ ће га учврстити и довести до његовог јачања. Друг Тито каже: „Наш животни циљ је да откријемо право лице оних који лажу и клевећу нас и нашу земљу и да тиме допринесемо побједи социјалистичког морала у свијету, да повратимо повјерење у социјалистичке идеје, које је почело да се колеба, да понововратимо повјерење сваког народа и радничке класе у свакој земљи посебице у њихову властиту снагу, јер су они способни и имају право да се боре сами за своје ослобођење, за своју бољу будућност, нечекајући да неко дође да их ослободи”. (Ј. Б. Тито: Говор на завршетку великих маневара јединица Југословенске армије, „Борба” од 4 октобра 1949 године). И заиста, читава наша данашња борба не би имала никаквог оправдања кад не би давала такве резултате и тако крчила нове путеве социјализма. У тој борби ми ћемо и успјети, јер оно за шта се боримо изражава одређене дужности и потребе, јер је борба наше Партије оруђе историске нужности.

Зашто је наша Партија постала критичар постојећег стања у социјализму и зашто је марксистичка мисао данас најдаље отишла у нашој земљи? Познато је из историје да се нове напредне идеје и теорије нијесу увијек појављивале у економски и технички најразвијенијим земљама. Енгелс у једном свом писму наводи примјер Француске у XVIII и Њемачке у XIX вијеку и каже да је Француска у економском погледу била много иза Енглеске онога доба, па ипак је Француска у идеолошком погледу била много испред Енглеске. То исто важи и за Њемачку у XIX вијеку у односу на Енглеску и Француску. Такође ако упоредимо Русију почетком XIX вијека са другим европским земљама, ми ћемо видјети да се у Русији, иако је била економски заосталија, појавио лењинизам. Људска мисао је у своје вријеме предњачила у Француској, потом у Њемачкој и касније у Русији, иако су оне биле у економском погледу иза неких других земаља, због тога што је друштвени развитак постављао пред ове земље нове потребе и задатке које је требало ријешити и као израз рјешавања тих потреба и задатака и јављале су се и нове идеје и те-

орије. Та иста законитост се манифестовала и у односу на нашу земљу и СССР. СССР је што се тиче развоја социјалистичке економике отишао много испред наше земље, али тамо социјализам преживљава озбиљну кризу, док је изградња социјализма у нашој земљи истакла нове проблеме и нове друштвене задатке које у социјализму треба ријешити. И баш као израз тих нових проблема и задатака се и јавља даља разрада марксизма-лењинизма. Због тога, како каже друг Ђилас: „Ми смо хегеловска негација постојећег стања у социјализму и самим тим квасац и варница његовог даљег развоја“. (М. Ђилас: Говор на предизборном митингу београдских студената, „Борба“ од 19 марта 1950 године).

*

Искуство наше Партије, као и искуство Информбироа, јасно потврђује сву истинитост и животност марксистичко-лењинистичког учења о улози идеја у развоју друштва, према коме идеје нијесу неки пасиван одраз друштвеног бића, већ активан одраз, што значи да обратно утичу, позитивно или негативно, на само друштвено биће. То искуство нам показује како оне идеје које вјерно одражавају друштвену стварност и потребе те стварности могу одиграти и играју врло важну улогу за даљи развој друштва, јер мобилишу и организују масе за акцију. С друге стране, то искуство показује како оне идеје које не одражавају вјерно друштвену стварност и потребе те стварности, већ полазе од интереса појединих преживјелих слојева и група, коче и спутавају друштвени развој, играјући тако реакционарну улогу. Само на основу Марксовог историског материјализма, а не на основу разних идеалистичких или вулгарно материјалистичких схватања, можемо објаснити поријекло и улогу друштвених идеја уопште, можемо схватити поријекло, улогу и карактер идеологије наше Партије, као и коминформовских теорија посебно.

(Крај)

Димо Вујовић